

КАРТУВАННЯ БІОТОПІВ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНИХ ЕКОМЕРЕЖ НА ПРИКЛАДІ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «КРЕЙДОВА ФЛОРА»

У статті наведено результати картування біотопів ПЗ «Крейдова флора», який є однією з ключових територій екомережі локального рівня новоствореного Краматорського району. Отримані карти і бази даних поширення різних типів біотопів на території заповідника стануть основою для його плану управління, а ця методика може застосовуватися і в межах інших структурних елементів екомереж. За таким самим принципом вважається необхідним проведення досліджень на території усього досліджуваного району, а також інших районів Донецької області.

Ключові слова: екологічна мережа, картування біотопів, природний заповідник, збереження біорізноманіття, природно-заповідний фонд.

Відповідно до нового адміністративно-територіального устрою [1] досліджувана територія тепер входить до Краматорського району. Сюди майже повністю увійшов НПП «Святі гори» – об'єкт природно-заповідного фонду (ОПЗФ) з найбільшою сумою балів за комплексною

оцінкою [2], що належить до групи першого класу; два ОПЗФ – з групи другого класу (зокрема ПЗ «Крейдова флора»), один – з групи третього, дев'ять – з групи п'ятого класу, і один з групи шостого класу. Загальна сума балів досліджуваних ОПЗФ новоствореного району дорівнює 465.

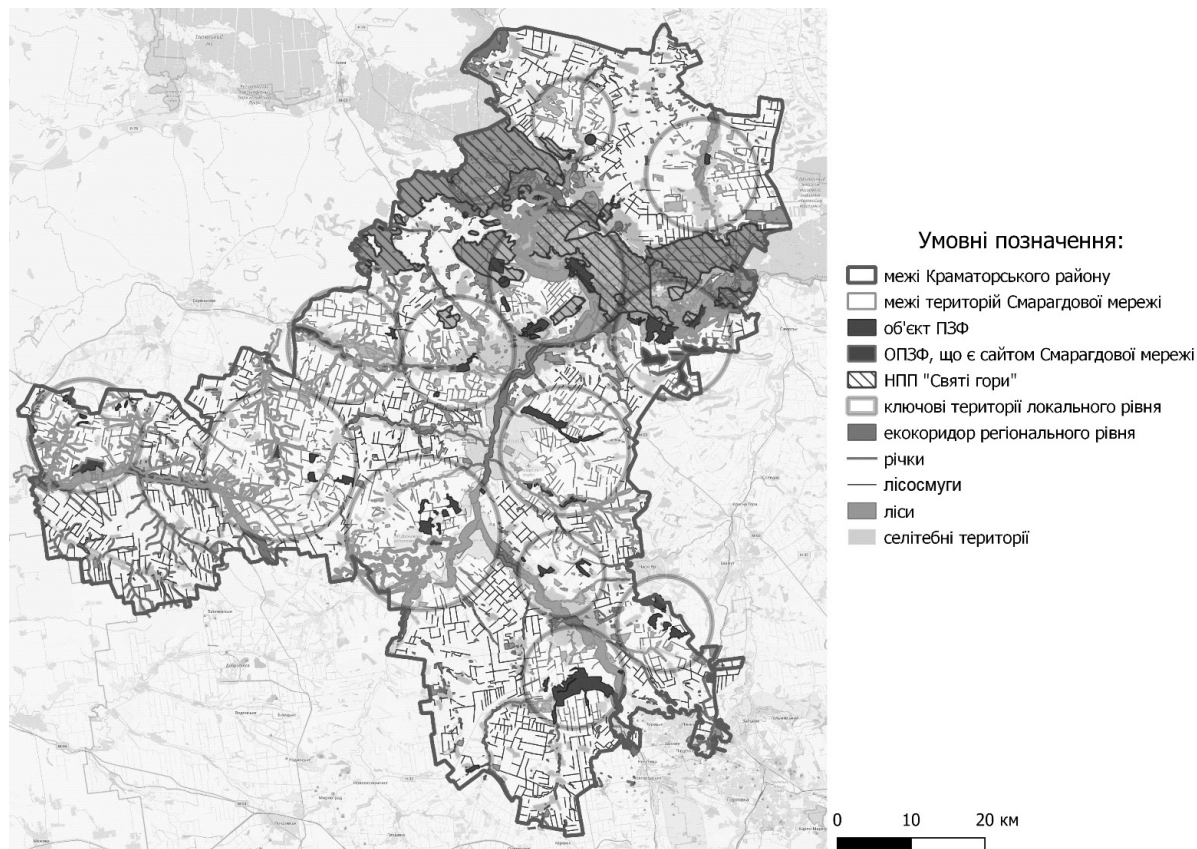

Рис. 1. Схема екологічної мережі Краматорського району

Східна частина ПЗ "Крейдова флора"

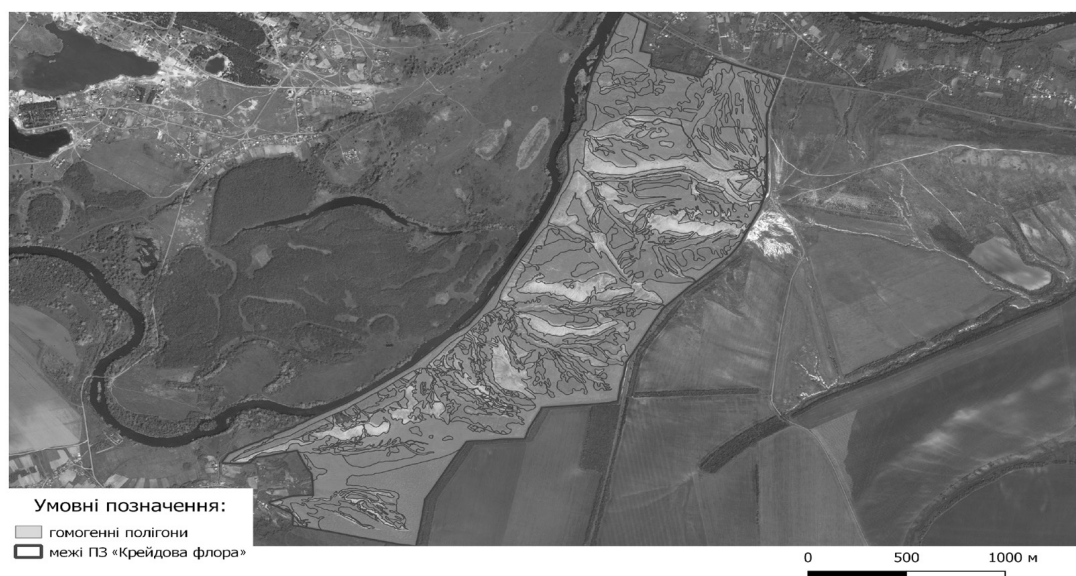

Рис. 2. Виділення гомогенних полігонів у східній частині заповідника

Західна частина ПЗ "Крейдова флора"

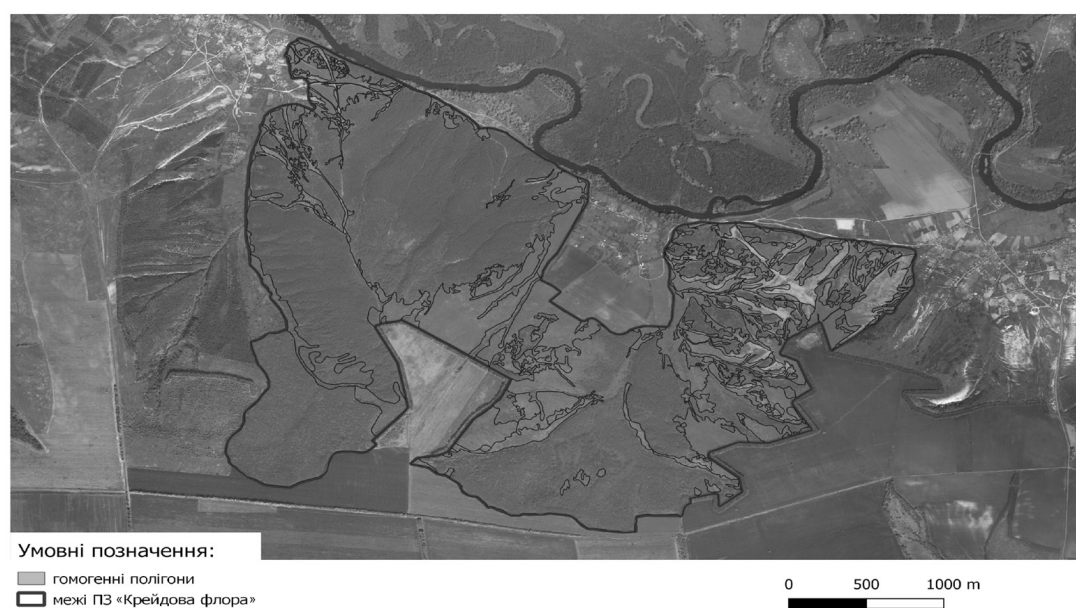

Рис. 3. Виділення гомогенних полігонів у західній частині заповідника

Ключові території екомережі локального рівня – ОПЗФ з прилеглими природними ділянками, які в сукупності утворюють кластери. Екологічними коридорами локального рівня є річкова мережа району та мережа лісосмуг (рис. 1). Як буферні зони для екокоридорів річкового типу пропонується розглядати мінімальну 200-метрову водоохоронну зону, яка визначається відповідним Порядком згідно зі ст. 87 Водного кодексу України [3]. Буферні зони для ключових територій мають визначатися режимом

землекористування земельних ділянок, які оточують їхні складові. Відновлювальними територіями локальної екомережі Краматорського району мають стати всі ділянки з порушеним природним ландшафтом (покинуті кар'єри, терикони), а також покинуті сільськогосподарські землі, на яких пропонується запровадити заходи з ревайлдингу.

На нашу думку, задля виконання своєї головної функції – збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, територіям екологічної

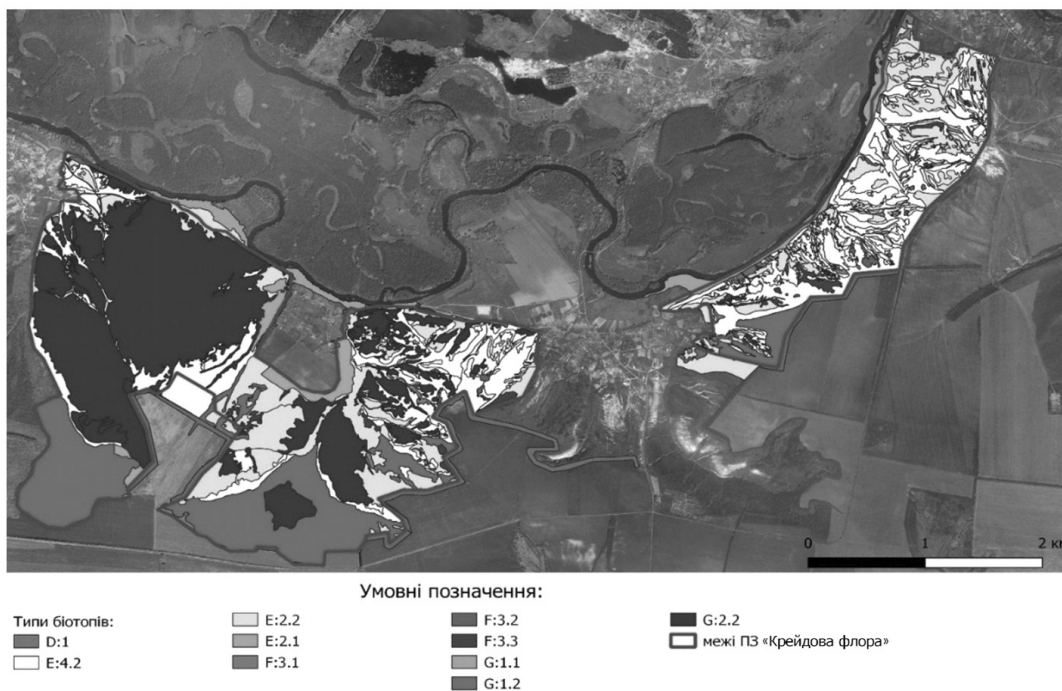

Рис. 4. Карта біотопів ПЗ «Крейдова флора»

мережі, так само як і іншим природоохоронним територіям (наприклад, ОПЗФ високих категорій), потрібно розробляти плани управління. Останні мали б містити адекватні заходи управління для кожної складової екологічної мережі – екоядер, екокоридорів, буферних зон та відновлювальних територій. Для досягнення цієї мети потрібно провести дослідження районів щодо інвентаризації, картування та оцінки біотопів.

На прикладі ПЗ КФ ми створили карту поширення біотопів здебільшого третього рівня класифікації, а також об'єднали до другого прибережно-водні біотопи, що є на межі заповідника і належать до III-IV класів ризику втрати [4]. Ми отримали перелік з 10 типів біотопів:

D:1 Прибережно-водні біотопи, що формуються в умовах достатнього обводнення (*Phragmites-Magnocaricetea*) на мулистих та піщаних відкладах з різкою змінністю зволоження

E:2.1 Лучно-степові різнотравно-злакові угруповання (*Brachypodietalia pinnati*), не адаптовані до посушливих умов

E:2.2 Ксеротичні (степові) злаковники різнотравно-злакові (з ознаками адаптації до ксеротичних умов) на розвинених ґрунтах чорноземного типу

E:4.2 Петрофітні степи на карбонатних породах

F:3.1 Мезонітрофільні зарості чагарників *Sambucetalia racemosa* (*Sambucus sp.*, *Thelycrania sanguinea*, *Cornus mas*, *Corylus avellana*)

F:3.2 Чагарникові біотопи низькорослих листопадних листяних порід (*Rhamno-Prunetea*, *Prunetalia spinosa*)

F:3.3 Мезоксерофітні розріджені високорослі угруповання чагарників та дерев (*Crataegus sp.*, *Rosa sp.*, *Pyrus sp.*, *Rhamnus cathartica*, *Malus sp.*, *Elaeagnus angustifolia*)

G:1.1 Заплавні ліси

G:1.2 Широколистяні ліси (*Querc-Fagetea*)

G:2.2 Соснові ліси

На картографічному зображенні BingAerial в межах ПЗ за методикою [5] було попередньо виділено 766 гомогенних полігонів (рис. 2–3).

Межі полігонів було відкориговано в процесі польових досліджень, і, таким чином, ми отримали 693 полігони, які представляють наведені вище типи біотопів (рис. 4).

Отримані карти і бази даних поширення різних типів біотопів на території заповідника стануть основою для його плану управління, а ця методика може застосовуватися і в межах інших структурних елементів екомереж.

Список літератури

1. Остапенко П, Перхалюк Р, Бончковський О, Остапенко С. Атлас адміністративно-територіального устрою України. Новий районний поділ та територіальні громади: 2020. Вид. друге. Київ; 2020.
2. Спінова ЮО. Бальна оцінка біорізноманіття природно-заповідного фонду Донецької області при формуванні локальних екологічних мереж. Наукові записки НаУКМА. Біологія і екологія. 2015;171:56–64. Доступно з: <http://ekmair.ukma.edu>.

- ua/bitstream/handle/123456789/7778/Spinova_Balna_otsinka_bioriznomanittia.pdf
3. Водний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). [Інтернет] 1995;24:189. Доступно з: <http://zakon.rada.gov.ua/go/213/95-вр>
 4. Спінова ЮО, Чусова ОО. Інвентаризація та оцінка біотопів відділення УСПЗ «Крейдова флора». У: Класифікація рослинності та біотопів України: матеріали четвертої наук.-теорет. конф. (Київ, 25–26 березня 2020 р.). За ред. ЯП Дідуха. Київ; 2020. с. 124–31.
 5. Šeffler J, Lasák R, editors. Natura 2000 in Slovakia – Methodology of Site’s Identification. DAPHNE – Institute of Applied Ecology, State Nature Conservancy of the SR. Bratislava, 2004.

References

1. Ostapenko P, Perhalyuk R, Bonchkovsky O, Ostapenko S. Atlas of administrative-territorial organization of Ukraine. New district division and territorial communities: 2020. Second ed. Kyiv; 2020.
2. Spinova Y. NRF objects’ biodiversity estimation for local ecological networks formation in Donetsk region. NaUKMA Research Papers. Biology and Ecology. 2015;171:56–64. Available from: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/778/Spinova_Balna_otsinka_bioriznomanittia.pdf
3. Water Code of Ukraine. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). [Internet]. 1995;24:189. Available from: <http://zakon.rada.gov.ua/go/213/95-вр>
4. Spinova Y, Chusova O. Inventory and assessment of habitats of the “Kreidova flora” Department of USNR. In: Classification of vegetation and habitats of Ukraine: materials of the fourth scientific-theoretical conference (Kyiv, March 25-26, 2020). Editor Y Didukh. Kyiv; 2020. p. 124–31.
5. Šeffler J, Lasák R, editors. Natura 2000 in Slovakia – Methodology of Site’s Identification. DAPHNE – Institute of Applied Ecology, State Nature Conservancy of the SR. Bratislava, 2004.

Yu. Spinova

BIOTOPES MAPPING IN THE ASPECT OF LOCAL ECONETWORKS FORMATION ON THE EXAMPLE OF THE “KREIDOVA FLORA” NATURE RESERVE

The article presents the results of mapping the biotopes of the “Kreidova Flora” Nature Reserve, which is one of the key areas of the eco-network of the local level of the newly created Kramatorsk district. This district includes almost entirely “Sviati Hory” National Nature Park, an object of the Nature Reserve Fund of Ukraine (NRF) with the highest amount of estimated points for a comprehensive assessment of zoological value, which belongs to a group of the first class. Two NRF objects (including the “Kreidova Flora” Nature Reserve) were from the group of the second class: one from the group of the third: nine from the group of the fifth class: and one from a group of the sixth class. The total number of points of the studied NRF objects of the newly created district is 465, which is a significant indicator.

The key areas of the local level eco-network are the NRF with adjacent natural areas, which together form clusters. The ecological corridors of the local level are the river network of the district and the network of forest belts. As buffer zones for river-type eco-corridors, it is proposed to consider a minimum 200-meter water protection zone in accordance with Art. 87 of the Water Code of Ukraine. Restoration areas of the local econetwork of Kramatorsk district should be all areas with disturbed natural landscape (abandoned quarries, heaps), as well as abandoned agricultural lands, where it is proposed to introduce revalidation measures. The obtained maps and databases of distribution of different types of biotopes on the territory of the reserve will be the basis for its management plan, and this technique can be used within other structural elements of ecological networks. According to the same principle, it is considered necessary to conduct research in the entire study area, as well as other areas of Donetsk region.

Keywords: ecological network, biotope mapping, nature reserve, biodiversity conservation, Nature Reserve Fund.

Матеріал надійшов 10.05.2021

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)